Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза!

Ленин—Сталин паша верч кучедалаш ямде лий!

Ямде лий

1940 ий 4 апрель (16 640)

ВЛКСМ МАРОБКОМЫН ОРГАНЖЕ

Адрес: Йошкар-Ола, Совет пӧрт, „Ямде лий" редакций

ПЕРВЫЙ СОЗЫВ СССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЫН КУДЫМШО СЕССИЙЖЕ

29 мартыште Москваште, Кремльыште СССР Верховный Советын кудымшо Сессийже почылтын.

Кечывалым 2 шагатыште Союз Советын, 4 шагатыште кечывалым Национальность-шамыч Советын заседанийышт тӱҥалын.

Союз Совет Сигизбаевым кызыт Узбекский ССР-ыште пашам ыштыдымыжлан лийын, Союз Совет Председательын Заместительже обязанность деч утараш ик йӱк дене пунчалын. Союз Совет Председательын Заместительжылан ик йӱк дене депутат **Юсупов Усманым** сайлыме.

Национальность - шамыч Совет депутат Левицкийым Белорусский ССР деч ордыжкышкӧ паша ышташ куснымыжлан лийын, Национальност-шамыч Совет Председательын Заместительже обязанность деч утараш ик йӱк дене пунчалын. Национальность - шамыч Совет Председательын Заместительжылан ик йӱк дене депутат **Кулагин М. В** сайлалтын.

Сессийын эше шукерте огыл Украинын да Белоруссийын западный областьлашт деч Верховный Советыш депутатлан сайлалтше-шамыч толыныт. Союз Советын да Национальность-шамыч Советын заседанийлаштышт Мандатный Комиссий-шамычын докладыштым колыштмо. Мандатный Комиссий - шамыч Украинын да Белоруссийын западный областьлаштышт депутат - шамычым сайлымаш СССР Конституций да „СССР Верховный Советыш сайлыме нерген Положений" основеш тичмашын келшышын эртен, манын доложитленыт. Мандатный Комиссийшамычын докладыштын основанийышт дене Союз Совет ден Национальность-шамыч Совет Украинын да Белоруссийын западный областьлашт деч чыла депутат-шамычын полномочийыштым правильныйлан шотленыт.

Кок палата-шамычшат у йолташ-шамычым — Украинын да Белоруссийын западный областьласе калык-шамычын сайлыме депутатыштым шокшын саламленыт.

Союз Совет ден Национальность - шамыч совет шке заседанийлаштышт Сессийын тыгай ончышаш пашажым пеҥгыдемденыт:

1. Правительствын внешний политикыже нерген доклад.

2. „Карельский" Автономный Советский Социалистический Республикым Союзный Карело-Финский Советский Социалистический Республикыш преобразоватлымаш.

3. 1940 ийлан СССР-ын Государственный Бюджетшым[1] утвердитлымаш да СССР-ын 1938 ийысе Государственный Бюджетшым шуктымо нерген отчетым утверждатлымаш.

4. СССР Верховный Совет Президиумын Сессий же-шамыч коклаçе жапыште приниматлыме да СССР Верховный Советлан утвердитлышаш Указше-шамычым утвердитлыме нерген

Кастене 7 шагатыште Союз Советын да Национальность-шамыч Советын первый пырля заседанийышт лийын.

А. А. Андреев йолташын ойжо почеш СССР Верховный Совет белофинн-шамыч ваштареш кучедалмаште колышо, шке илыш-ышт шке элыштын безопасностьшым обеспечитлыме паша верч пушо Йошкар Армийын боецше-шамычым шогалын почитлен.

Варажым Правительствын внешний политикыже нерген доклад дене СССР Калык Комиссар-шамыч Совет Председатель да Иностранный паша Калык Комиссар **Вячеслав Михайлович Молотов** йолташ выступатлен. Зал Советский Правительствын главажым кужу жап, рӱжге сово кырымаш дене вашлийын.

Молотов йолташын докладше пытымек, депутат **М. Д. Багиров** выступатлен. Тудо мемнан Правительствын внешний политикыжын пеш раш да последовательный улмыжо нерген ойлен да садлан лийын Молотов йолташын докладше почеш пренийым почаш огыл манын ойым луктын. СССР Верховный Совет тиде ойым ик йӱк дене приниматлен.

Варажым депутат Багировын предложенийже дене СССР Верховный Совет Палата-шамыч шот дене посна голосоватлыме дене Правительствын внешний политикыжым одобритлаш ик йӱк дене пунчалын.

[1] Бюджет—государствын доходшо ден расходшо.

1938 ийыште Хасан ер воктеп лийше бойлаште пограничник Владимир Дурнев колен ыле. Тунамак изажын шогымо пограничник изак-шоляк Николай ден Алексей Дурнев-шамыч шогалыныт. Снимкыште: изак-шоляк патриот-шамыч Алексей (шолаште) ден Николай Дурнев-шамыч.

Фото Е. Коммын.

Йошкар Армийын начальствующий ден рядовой составшылан Советский Союзын геройжо лӱмым присвоитлымаш

Финский белогвардейшина ваштареш кучедалме фронтышто командованийын боевой заданийже-шамычым образцово шуктымылан да тидын годым отвага ден геройствым ончыктымылан СССР Верховный Совет Президиумын Указше дене 171 еҥлан Советский Союзын геройжо лӱмым присвоитлыме да Ленин орден да „Золотая Звезда" медаль дене наградитлыме.

Йошкар Армийын начальствующий составше ден йошкарармеецше-шамычым наградитлымаш

Финский белогвардейшина ваштареш кучедалмаш фронтышто командованийын боевой заданийже-шамычым образцово шуктымылан да тидын годым доблесть ден мужествым ончыктымылан—СССР Верховный Советын Президиумжо посна указше дене 9329 еҥым: Йошкар Армийын начальствующий ден йошкарармейский составшым, начальствующий составын ешыштым госпиталь ден гражданский учреждений-шамычын пашаеҥыштым орден да медаль-шамыч дене наградитлен.

Ленин орден дене 184 еҥым, „Красное Знамя" орден дене 1701 еҥым, „Красная звезда" орден дене 1953 еҥым, „За отвагу" медаль дене 2707 еҥым, „За боевые заслуги" медаль дене 2784 еҥым наградитлыме.

САЙ ТУНЕММАШЫН „СЕКРЕТШЕ"

Мый 3-шо классыште тунемам. „Плохо" отметкем иктат уке, чыла „хорошо" да „отлично" велэ улыт.

Школ гыч мӧҥгыш толмекем, мый эн ончыч обедым ыштем. Вара Колесников Коля йолташем дек каем, тудын дене коктын школысо библиотекыш художественный литературым лудаш каена. Библиотекыш шуко йоча-шамыч погынат, нунат тушко лудаш мият. Кас велешырак мый тушеч мӧҥгыш каем. Мӧҥгыштӧ заданийым шуктымек, малаш возам. Эрдене эррак школыш миемат, урок тӱҥалмешке кодшо урокышто мом тунеммечыла лудын лектам. Тыге тунемме материалым чыла сайын умлен шуктем. А урокышто туныктышына Егор Сергеевич мом йодеш гын, чыла раш каласен пуэм. Саллан мыланем тудо „хорошо" да „отлично" отметкым велэ шында. Теве молан мый сайын да отличнын тунемам.

Скорняков Федя.

Нуж-Ключ НСШ, Морко район.

Мемнан вашмутна

Лопатинский пионер пӧрт пеленсе самодеятельный художественный ансамбль член-шамычын Марийский АССР-ысе чыла школьник, пионер ден комсомолец шамычлан открытый письмаштым лончылмек, Кугу-Коклала НСШ-ште тунемше-шамыч олимпиадым сай ямдылалтын вашлияш келшышт. Кызыт хоровой кружок у муро, танец-шамычым тунемеш. Драмкружок Пет. Першутын „Кутко Суан" йомакшым модын ончыкташ ямдылалтеш. 7-ше классыште тунемше Половников Андрей, Красильников Веня, 6-шо классыште тунемше Красильников Аркаш да 5-ше класс гыч Половников Федор литературный художественный альбомым оформитлат.

Половников Александр,

Шернур район, Кугу-Коклала НСШ.

Школа кӧргысӧ смотр сайын эртен

28 мартыште Йошкар-Оласе 7 номеран средний школын 5—6—7-ше класслаштыже тунемше-шамычын йоча художественный самодеятельность смотрышт эртен.

6-шо „Б" классыште тунемше-шамыч „На расцвете", „Пограничная река" да „Испытание" пьеса-шамычым модын ончыктышт. Суринов Толя, Бущуева Тамара да Бусыгина Рая шке рольыштым поснак сайын модыныт. Совосина Оля шке возымо „Уважай критику" стихотворенийжым лудо. Тугак Бущуева Тамара дене Бусыгина Рая „Комическая полька" да „Татарский танецым" куштеныт. Хор „Песня пограничника", „Фиалка" да „Тоска по весне" муро-шамычым сылнын мурен.

Туштак юный художник-шамычын выставкышт организоватлыме ыле. Нунын кокла гыч Бобринский Сережан сӱретлыме Сталин, Молотов йолташ-шамычын да Пушкинын, Лермонтовын портретышт поснак сайын ыштыме улыт.

Ан. Бик.

Йошкар-Ола, 7 № средний школа.

Йошкар-Ола пионер пӧрт пеленсе йоча хоровой кружок у муро шамычым тунемеш. Занятийым композитор В. С. Миронов эртара.

Фото А. Овечкинын.

31

Теат тыге тунемза

Нине Шиньша средний школышто тунемше-шамыч улыт. Нуно отлично тунемын, школа ден классын честьше верч кучедалмаште примерым ончыктат. Шола гыч пурлашке: Игнатьев Никодим, Шафигулина Майсера, Сергеев Семен.

Фото М. Чуршуковын.

ПАЛЫМЕ ЛИЙЗА

„Ямде лий“ газетын тиде страницешыже Морко район, Шиньша средний школышто тунемше - шамычын статьяшт печатлалтеш.

Нине статья - шамычым внимательно лудын лекса да теат нунын семын сайын да отлично тунемаш тыршыза. Общественный пашамат активно ыштыза. Тӱрлӧ кружок - шамычын пашаштыт примерный лийза. Общественный ден кружок-шамычын пашашт смелый да дисциплинированный ляш воспитыватлат. Адак кӧ шкенжын тунеммашыжым общественный да кружок - шамычын пашашт дене кылтен шогагын, тудын успеваемостьшат кӱза.

Теве мемнан Шиньша школышто тунемше-шамыч общественный пашаштат, тӱрлӧ кружок-шамычын пашаштыштат активно участвоватлат. Посна тунемше-шамыч шкак кружокым вуйлатат. Теве З. Афанасев литературный кружокым вуйлата. Тиде кружокын членже-шамыч „Рвезе литератор“ лӱман художественно-литературный журналым луктын шогат. Тунемше-шамыч тиде журналым йӧратен лудыт. Нуно шкак почеламутым, ойлымашым возат.

ПВХО, стрелковый, историко - географический кружок - шамычат пашам начар огыл ыштат. Кызыт 80 тунемше-шамыч ПВХО значоклан нормым сдатлены.

Тунемше-шамыч туныктышо-шамычым кугун пагалат. Меат, туныктышо-шамыч, нуным йӧратена, пагалена, сайын тунемашышт уло вий дене полшена.

ВЛКСМ Центральный Комитетын X пленумжо школа-шамыч ончылан пеш кугу задачым шынден. Тиде задача—сайын да отлично тунемаш, дисциплиным пеҥгыдемдаш.

Шиньша школышто тунемше-шамыч ВЛКСМ Центральный Комитетын пунчалжым шуктышаш верч кучедалыт. Тидым теве нине таче печатлыме тунемше - шамычын статьяштат раш ойлат.

М. В. Рябинов,

Шиньша средний школын учебный часть вуйлатышыже.

Йолташемлан полшем

Мый 1-ше чырык гычак сайын тунемшаш верч тыршаш тӱҥалым. Туныктышын ойлымыжым умлаш тыршен колыштам, заданийымат эре сайын шуктен шогем.

Мыйын Андреев Николай йолташем уло. Мый тудым пагалем. Тудат мыйым пагала. Вет тудо 1-ше чырыкыште тунемме годым алгебра да руш йылме дене „плохо“ отметкым налын ыле. Тидлан Николайын „сай“ отметкым налмашыже верч чот шонаш тӱҥальым.

Вара тудлан кертмем чоло полшаш тӱҥальым, Андрееват тыршаш тӱҥале. Кызыт ынде тудат сайын тунемеш.

Ончыкыжым ме коктынат эше сайын тунемаш тыршаш тӱҥалына.

Сергеев Семен,

6-шо клас.

Паша—тунемаш кугун полша

Кодшо шыжым, тунемаш тӱҥалмеке, мемнан 6-шо классыште погынымаш лие. Тиде погынымашыте мыйым „Ударник“ лӱман классный пырдыж газетын редакторжылан сайлышт.

Паша кугу. Вет газетым жапыштыже да интересныйым луктын шогаш кӱлеш. Ондакшым мый пашам кужеч тӱҥалшашыжымат ом пале ыле. Мыланем полшаш классный руководитель Рябинин Михаил Васильевич тольо. Тудо пашам кузе ыштышашым раш умылтарыш. Тыге мемнан пырдыж газетна лекташ тӱҥале.

Тимофеева Маргарита. Тудо отлично тунемеш.

Мый общественный пашам йӧратем. Газетым жапыштыже луктын шогена. Пытартыш номер 18 мартыште лектын. Ме газетешна сайын да отлично тунемше-шамычым ончыктен шогена, а дисциплиным пудыртышо, классын честьшым волташ тыршыше-шамычым критиковатлен возена. Тыге ыштыме дене тунеммаш саемын. Теве Селиванов Семен начар тунемеш ыле, кызыт тунеммаште тыршаш тӱҥалын, дисциплинжат тӧрланен.

Общественный паша тунемаш кугун полша.

Тимофеева Маргарита,

„Ударник“ пырдыж газетын редакторжо.

Нинат Шиньша средний школышто тунемше-шамыч улыт. Нуно отличник улыт, школа ден классын честьше верч кучедалмаште примерым ончыктат. Шола гыч пурлашке: Кузьмин Миша, Рябинина Маргарита, Акпаев. Андрей.

Фото М. Чуршуковын.

ТЕВЕ МЕ КУЗЕ ТУНЕМЫНА

Пионерский отряд сайын да отлично тунемаш, классын честьше верч кучедалаш кугун полша. Теве мемнан 2-шо отрядыште первый чырыкыште кум пионер—Андреев Николай, Яковлев Владимир, Селиванов Семен начар тунемыт ыле. Ме отрядыштына нунылан полышым пумо нерген каҥашен нална. Тыге туныктышын пумо заданийжым кузе шукташ кӱлмым, уроклан кузе ямдылалтшашым сайын умылтарен улына. Отлично тунемше-шамыч умылдымо йодышлан эреак вашмутым пуэн шогеныт. Адак шкештат тыршен тунемыныт. Садлан ынде нуно „плохо“ отметкыштым пытареныт. Но Селиванов Семенлан йолташ-шамычшым поктен шуаш эше чот тыршашыже кӱлеш.

Мемнан отрядыште улшо пионер-шамыч кокла гыч Тимофеева Маргарита, Сергеев Семен, Николаев Аркадий эн примерный улыт. Тунемше-шамыч уроклан эре жапыштыже, сайын ямдылалтын толыт, туныктышын заданийжым шуктен шогат. Адак тӱрлӧ кружоклаште активно участвоватлат.

Вот теве ме тыге тунемына.

Рябинина Маргарита,

2 шо отряд советын председательже, отличница.

Испытанийлан ямдылалтам

Йӱштӧ теле эрта. Пӱртӱс ош мыжержым кудашеш. Чевер шошо шыргыжын толеш. Тыге вашке шошо испытаний шуэш.

Мый испытанийлан кызытак ямдылалташ тӱҥалынам. Посна предмет-шамычым повторитлен шогем. Тыге ончылгоч ямдылалтмаш—испытанийым сайын сдаватлаш кугун полша.

Тунемам, испытанийлан ямдылалтам. Ты годымак художественный литературым лудын шогем. Шукерте огыл Николай Островскийын возымо „Как закалялась сталь“ романым, „Рожденные бурей“ книгам, А. Толстойын „Хлеб“ романым да моло книга-шамычымат ятыр лудынам. Художественный литературым лудмаш—руш йылме ден литературым сайын палаш кугун полша. Тыге мыйын отметкемат саемын.

Общественный пашаштат активно участвоватлем. Шкенан 8-ше классыште классный организатор улам. Адак пионерский отрядын барабанщикшылан шогем.

Мый пашамат йӧратем, тунемашат куанем.

Яковлев Гриша.

Ониса сайын тунемаш тӱҥалеш

Мый 7-ше классыште отличнын тунемам. Но мемнан классыште чыланжак сайын огыт тунем, южыштын „плохо“ отметкыштат уло. Теве Тимофеева Онисанат географий да историй дене отметкыже „плохо“. Садлан лийын, мый Онисалан плохыжым пыташ полшаш тӱҥальым. Вашке Ониса „плохо“ отметка деч йӧршын утла.

Игнатьев Никодим.

Шиньша средний школын 6-шо классыштыже тунемше-шамыч математика урокышто. Шолаште: туныктышо Михаил Васильевич Рябинин мӧҥгыш заданийым пуа.

Шеминан творчествына

Ме

Эрык элеш пелед кушшо
Улына ме пионер.
Илышнаже кӱын шушо
Саска гае пеш чевер.

Шӱм гыч шочшо сылне мурым
Йывырталын мурена.
Пеледалше Сталин курым
Мокталтеш мурыштына.

Она шинче йӧсым, ойгым,
Пиалан ме улына.
Йошкар Знамя, чолгыж лойго
Патыр эл ӱмбалнына.

Ме отличнын тунемалын,
Пеҥгыдемын кушкына.
Изанажым алмашташлан
Комсомолыш пурена.

З. Афанасьев-Литин.

Морко район,
Шиньша средний
школа, 9-ше класс.

—★—

Эрдене

Шошо кече кузе йывырталын,
Эрдене лектеш.
Чинче ош лум вӱдыш савырналын,
Энерлаш нушкеш!

Кумда олыкым вӱд налын,
Шарлен теҥызла.
Эр кечын йолжо ден волгалтын,
Чолгыжеш шийла.

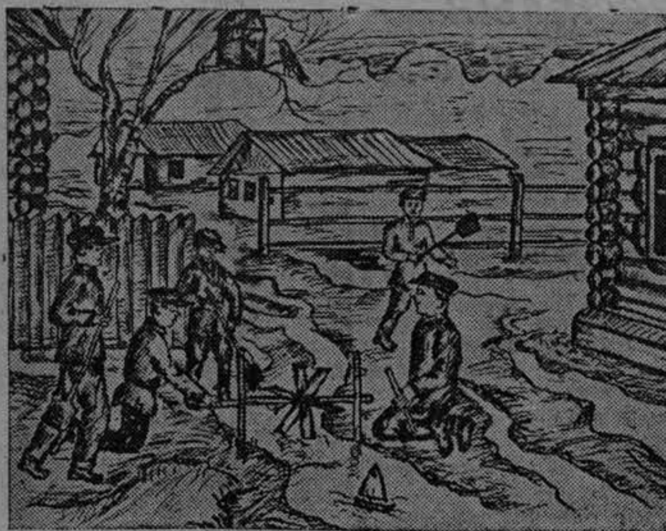
Изи турий муралта да
Шулдыржым рӱза.
Сылне шошым шижылден да
Кече дек кӱза.

Ынде толын изи шырчык
Омарташ пура.
Легылден омартаже гыч
Йывыртен мура.

Кеч кӧ таче шошо кечым
Куанен мокта.
Кеч кӧн таче шошо верчын
Чонжо йывырта.

Федоров Петр.

Башкирский АССР,
Краснокамский пед-
училище, 1 курс.

Шошо толын.
Сӱретым Белов Николай сӱретлен. (Лапка Сола ял, Волжский район).

Кайыкым йӧратем

Пӧрт воктене сылне сад.
Толылдале тыш киса.
У оҥгам сакенам,
Пырчымат пыштенам.

Пачката кайыкем
Чоҥешта муралтен.
Чӱчкалта, шӱшкалта,
Курштaлтен лӱнгалта.

Кайыкем йӧратем,
Тушман деч аралем.
Толылдал тыш, киса,
Тыланет тыште сай.

Бакланов Иван.

Йошкар-Ола район,
Шеклянур.

—●—

Лум шула

Кечын-кечын лум шула.
Мланде мучко вӱд шарла.
Керек кече, керек йӱд—
Йога шолын шошо вӱд.

Чыланат пеш йывыртеныт
Сылне шошо толмылан.
Йоча-шамыч ямдыленыт
Чапле пӧртым шырчыклан.

Кузнецов Алексей.

Морко район,
Кугу-Кожлаял НСШ.

Пеледше элем

Кава тӱр гыч чот волгалтын,
Йыр шарлалын кече йол,
Пасула гоч вик йолгалтын,
Чолгыжеш—чылтак ший кол.

Эрден лекше кече семын
Илышнаже волгалтеш.
Кажне кечын чот уэмын,
Эре сылнын пеледеш.

Тыгай илыш тыште веле—
Пеледалше элыштем.
Орлык пытыш, шулыш неле,
Пиал темын шӱмыштем.

Илена ме ваш келшалын,
Кажне тыште тӧр праван.
Мемнан дене тӧр тошкалыт
Сай ача ден шӱм ава.

Васильев Борис.

Моркинский средний
школа, 8-ше класс.

—★—

Шошо толын

(Ойлымаш)

Кужу теле койын эрта. Март тылзе пытышашеш кече ятырак шуйнен. Лум пасулаште телымсе гай йылгыжше огыл, ынде изиш сурештын, ӱмбалже комештaлтын. Корно вер шемалген: терыс, олым пудырго-шамыч лум йымач шулен лектыныт. Оралде ӱмбач йогышо вӱд кас велеш оралде тӱреш ий лийын кержалтеш. Икшыве-шамыч шошо толмылан куанен школыш коштыт.

Ик эрдене мемнан ялысе чыла йоча-шамыч школышко пырля каяш тарванышт. Нуно тӱрлым кутырат, воштылыт.

— Мый шем коракым ужынам!—изи Иван кычкыра.

– Шем корак чынак толын шол. Ынде вашке шырчыкат толеш,—Васлият йӱкым лукто.

— Шырчык-омартам ыштaш кӱлеш, йоча-шамыч!—ик рвезе ойла.

— Мемнан тошто омарта уло.

— Мемнанат уло.

— Но, йоча-шамыч, тиде сай огыл. Тошто омартада уло гын, ужым ыштaш ок кӱл мо?—Васлий адак каласыш.

— Молан ыштaш огыл? Конешне, чыланат ыштена! Да адак школ сатеш иктаж лу омартам ыштен шындашна кӱлеш,—ойла вес рвезе.

— Айста таче тидын нерген школышто ойлена!—Васлий ойым лукто.

— Чынак, ойлаш кӱлеш.

— Вет шырчык мемнан сатыштына шукшым пытара. Иктаж лу омартам ыштaшак кӱлеш,—Мичуат каласыш.

Тыге тунемше-шамыч школ дек шумеш рӱжген кайышт.

Звонок йӱк шергылте. Йоча-шамыч шке верышкышт шинчыч. Туныктышо Василий Иванович классыш пурыш. Тудат йоча-шамыч гаяк весела. Чевер шошо кече тудымат куандарен.

— Мый коракымат ужынам,—манеш изи Иван. Василий Иванович шыргыжеш. Иван адакат: „Ме школ садеш иктаж лу шырчык омартам ыштaш манын ойлышна, вет шырчык вашке толеш".

— Те тыгай сай ойым луктында гын, молодец улыда,—Василий Иванович каласыш.—Вот мо, йоча-шамыч: тидын нерген таче урок деч вара лӱмын погынымашым ыштен, кутырена. Кызыт урокым тӱҥалына...

* * *

Урок пытымек, чыланат ик классыш чумыргышт. Тушто Василий Иванович ден Мария Ивановна школын шошо эргарыме планже нерген ойлышт. Погынымашыште шырчык-омартам ыштыме нергенат ятыр кутырышт.

Эрлашыжым йоча-шамыч школышко товарым, пилям, чогытым, пудам, пужарым кондышт. Кондымо узгарыштым пыштен, молгунамсе гаяк тунемаш шинчыч. А урок деч вара чыла йоча-шамыч погынен, шырчык-омартам ыштaш пижыч. Южышт оҥгам нумалыт, весышт пужарат, кумыштышт пӱчкедат, молышт висен-висен пудам кыркалат. Нуно чылт мӱкш гай пашам ыштышт. Ик шагат гыч латик шырчык-омарта ямде лие. Чыла омартам туго лукын, сатеш шогалтыльыч.

Чузаев Василий.

Сотнур район, Карай НСШ,
6-шо класс.

Шырчык толын

(Ойлымаш)

Эр. Але шым шагатат шуын огыл, но ваче гочышт сумкам сакен, тунемше-шамыч школ векыла кайгыч коедат. Теве урем мучко кок йоча-шамыч эшкылыт, школ деке лишемыт. Нуно ала-молан пеш куаненыт. Нине 7-ше классыште тунемше-шамыч, Костя ден Миша улыт. Нуным колыштын, шошо, шырчык нерген кутырымыштым шиглаш лиеш:

— Миша, тыгай ояр кечыште пӧртышкат пурымо ок шу вет?

— Да, ок шу шол. Ынде вет шырчыкат вашке толеш. Тунам адакат сай лиеш,—Миша пелештыш.

— Мый шырчыклан уже омартамат ыштенам, визытым,—Костя ойла.

— Визытым? Мыят вет нылытым ыштенам! Эрла каныш—эше иктым ыштем,—адак Миша вашештыш.

— Э-эй, тый! Эрла иже ыштет, а мый уже сакенамат, кеч тачак шырчык толжо.

Тыге мутланен, нуно школ капка ончык толын шуыч. Йолыштым ӱштын, школышко пурен кайышт.

* * *

Кече чот ырыкта. Тӱр-волак гыч вӱд йога. Изирак йоча-шамыч вӱдым кораш тӧчен шогылдыт. А Мишамыт пӧрт воктеч эртен кает гын, пужарыме йӱкым колат. Тиде—Миша шырчык омартам ышта. Тудо чылт шӱжалт пытен. Пашам ыштен пытарымекше ӱзгаржым поген оптыш. Вара шырчык-омартажым кудвечыш нумалын лукто. Кудвечыште куэ шога. Тушко кӱзышат, кок омартам кылтен шындыш. Ик омартажым капка ӱмбалан, весым вара вуеш, адак ик омартам окна ончылнысо куэш кырен шындыш. Вара ӱлык волен, шырчык-омартаже-шамычым ончале да йывыртен шыргыжале. Изиш лиймек, уремыш йоча-шамыч деке лектын кайыш. Уремыште шогышо йолташыже-шамыч деке Миша миенат ыш шу, тудын деке йоча-шамыч шке куржын тольыч. Ала-кӧжӧ йодо:

— Миша, шырчык-омартам ыштышыч мо?

— Ыштышым, да чыла пыжыктыльым.

Теве йоча-шамычын тӱшкашкышт Костя ден Петят толыт.

— Костя, ыштышым вет!—Миша кычкыра.

— Ыштышыч гын, пеш сай,—толын шогалше Костя ласкан пелештыш.

— Костя, тыйынат визыт вет?—Петя йодо.

— Визыт. Молан вара?

— Так йодам.

— Ну, йоча-шамыч, ынде мый мӧҥгыш каем. Вашке кече шинчеш, испытанийлан ямдылалташ тӱҥалам,—Миша пелештыш.

— Мыят каем, уроклан ямдылалташ кӱлеш,—мане Костят.

— Мыят...

— Айста каена!

Эрлашыжым эрдене. Кече эркын кӱшкӧ кӱза. Кайык-шамыч шке семынышт вычымалтат. Миша сумкам налын, школыш лектын кайыш. Уремыште Петям поктен шуо. Нуно окна гыч Костям кычкыральыч. Кумытын школыш толын пурышт.

* * *

Урок пыташ звонок йоҥгалте. Костя, Миша, Петя мӧҥгыш каяшат пырля тарванышт. Костя шкеныштын пӧрт турашке шумек, сумкажым пыштен лекте, тудо Мишан ыштыме шырчык-омартам ончаш каяш лийын.

Теве нуно кумытын Мишамыт дек каят. Пӧрт тураш шумек, Миша первояк шке шырчык-омарташкыже ончале да ӧрынат кайыш. Тудын омартаже ӱмбалне шырчык шинча.

Миша кенета кычкырал колтыш:

— Шырчык! Шырчык толын!

Кенета кычкыралмылан Петя ден Костя „чурик" лийын кайышт.

— Кушто?—Петя содор ӧрын йодо.

— Теве, омарта ӱмбалне шинча, от уж мо?!—Миша куанымыж дене кычкыра.

— Ончо, чынак!—Костят йӱкым лукто.

— Теве тудо! Теве мемнан вучымо унана! Веселан кане, шырчык йолташ!—Миша йывыртен кычкырале.

Тиде жапыште шырчык сылнын шӱшкалтен колтыш. Куаныше йоча-шамыч куэшке ончен, йывыртен мутланат. Нунын деке шеҥгеч толшо йоча-шамыч куржын толыт.

— Кушто шырчык?—ик йоча-же куржшылак йодо.

— Тевыс!—Миша шырчык-омарташке ончыкта.

Йоча-шамыч шырчыкым чоҥештен, умбаке каен йомешкыже ончен шогышт.

Тимофеева Маргарита.

Морко район,
Шиньша средний школа,
6-шо класс.

32

Йоча творчествын Всесоюзный олимпиадыже нерген ПОЛОЖЕНИЙ

1. Йоча творчествын Всесоюзный олимпиадыже Москваште 1940 ий августышто эртаралтеш. Олимпиадын цельже—массовый самодеятельный творчествын кушмыжым, тудын эн сай образец-шамычшым, искусство, наука, техника областьыште йоча творчествын да массовый самодеятельностьын умбакыже кушмашыжым ончыктымаш. Олимпиадылан ямдылалтмаш да тудым эртарымаш школышто успеваемостьым вӧлталмаште да дисциплиным пеҥгыдемдымаште полшышаш.

2. Йоча творчествын Всесоюзный олимпиадыштыже художественный самодеятельность кружоклаште пашам сай да отлично тунеммаш дене пырля сочетатлен моштышо тунемше-шамыч участвоватлен кертыт.

3. Йоча творчествын Всесоюзный олимпиадыштыже тунемше ден йоча коллектив-шамыч художественный самодеятельностьын чыла видше денат (литературный, музыкальный, драматический, пионерский муро ден курштымо ансамбль да национальный йоча ансамбль-шамыч, декламаций, художественный лудмаш, художественный гимнастика да тулеч молат) шкеныштын сеҥымашыштым ончыкташ выступатлат.

4. Москваште олимпиаде почылтмылан йоча изобразительный искусствым да юный техник-шамычын пашаштым ончымо всесоюзный выставка организоватлалтеш.

5. Всесоюзный олимпиаде марте школлаште, внешкольный учрежденийлаште йоча самодеятельность творчествын смотрышт да областной, краевой, республиканский (РСФСР деч посна) йоча творчествын олимпиадыже-шамыч, тугак областной, краевой, республиканский йоча изобразительный искусствым да юнный техник-шамычын пашаштым ончыктышо выставка-шамыч эртаралтыт.

6. Край ден областьлаште йоча творчество олимпиада 25 июнь марте, а республиклаште 15 июль марте эртаралтеш.

Школлаште да внешкольный учрежденийлаште йоча творчество олимпиадын смотржо-шамычым этрарыме срокым крайласе, областьласе, республикласе оргкомитет шамыч установитлат.

7. Йоча самодеятельность творчество смотр-шамычым эртарымашым да вуйлатымашым школлаште 5–7 еҥан комиссий вуйлата. Тушко партийный, комсомольский профсоюзный организаций, школа дирекций да учитель, искусство пашаеҥ-шамыч гыч представитель-шамыч пурат.

8. Областной, краевой, республиканский йоча творчество олимпиадылан ямдылалтмым да эртарымашым оргкомитет-шамыч вуйлатат. Тушко партийный, советский, комсомольский, профсоюзный организаций, калык туныктышо орган, физический культура ден спорт комитет, литература ден искусство пашаеҥ-шамыч гыч представитель-шамыч пурат.

9. Йоча творчествын Всесоюзный олимпиадылан ямдылалтмым да эртарымашым Всесоюзный олимпиадын оргкомитетше вуйлата.

10. Областной, краевой, республиканский йоча художественный самодеятельность олимпиадыш участник-шамычым соответствующий оргкомитет шамыч ойырат.

11. Москваште лийшаш йоча творчествын Всесоюзный олимпиадышкыже участник-шамычым Всесоюзный олимпиадын оргкомитетше ойыра. Всесоюзный олимпиадыш оргкомитетын разрешенийже деч посна каяш ок лий.

12. Москваште лийшаш Всесоюзный олимпиадыште участвоватлыше-шамычлан „Участник Всесоюзной олимпиады детского творчества“ значок пуалтеш.

Пытартыш лум ӱмбач. Фотоэтюд А. Овечкиный.

Теат тыге полшыза

Ме Таня йолташем дене коктын IV классыште тунемына. Кодшо шыжым, тунемаш тӱҥалме почеш, Таня „плохо“ отметка дене тунемеш ыле. Мый вара тунеммаште шке верчем велэ огыл, Таня верчат тыршаш тӱҥальым. Тудлан эре йолшем ыле, уроклан кузе ямдылалташ кӱлмым ончыктен пуэнам.

Мый мӧҥгӧ толмекем, школышто туныктышын ойлымыжым мондаш огыл манын, урокым сайын лудын ямдылем ыле. Тыге ыштымек, туныктышын ойлымыжо ушеш кодеш, от мондо. Танят мыйын семын ышташ тӱҥалын.

Кызыт мый отлично тунемам, а Таня посредственно тунемеш.

Волкова Марфа,
Нуж-ключ НСШ,
Морко район.

Ик вер гыч вес верыш кусныл коштшо кутко-шамыч

Кутко-шамыч пашам да тӱшкан илаш йӧратат. Нуно кутко шуэм ышташ, тудым сайын кучаш чот тыршат. Но нунын коклаште ик вер гыч да вес верыш кусныл коштшо кутко шамычат улыт. Нине кутко-шамыч нерген американский ученый Бах каласкала. Тудо тыгай насекомый-шамычын илышыштым да койшыштым шуко жап эскерен да изучатлен.

Куснылшо кутко-шамыч миллион дене иктышке погынен, корнышто нимогай нелылыкым да йӧсым палыде каят. Нунын лишеммыштым ужмек, чыла илыше-шамыч, даже слон пеш л дыт да содор ӧрдышкӧ кораҥыт.

Нине кутко-шамыч мален кийше еҥ деке логалыт гын, эр марте еҥын нултен пытарыме лулегыже велэ кодеш. Корныштышт изи эҥер логалеш гын, кутко-шамыч ваш ваш капышт дене ушнен кӱвар семын лийыт, а нунын ӱмбач мунан кутко-шамыч да матка вончат. Кугу эҥер логалмаште нуно иктыш чумырген, кугу шар гай лийыт, покшелнышт матка лиеш. Тудым муно нумалше кутко-шамыч йыр авырат. Шар вӱдышкӧ пӧрдын вола да вес серышке ийын лектеш.

Нине шучко насекомый-шамыч центральный Африкыште да Мексикыште илат.

Б. Григорьев.

„Ленинские искры“ газета гыч.

Тый географийым сайын шинчет мо?

Тугеже тиде географический йодыш-шамычлан отвечатле:

1. Могай ерын, водопадын, пустыньын да саскан лӱмышт ик гай?

(КУШАКОВ ЗОСИМ, Морко села гыч колтен).

2. Кушто тыгай Килиманджаро?

3. Баб-эль-Мандебский пролив могай теҥыз - шамычым ушен шога?

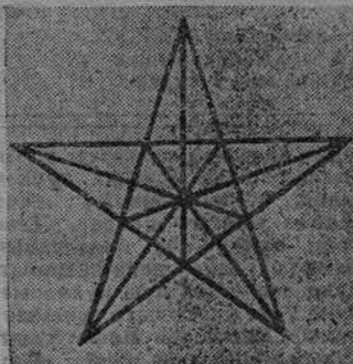
4. Могай эл ожно Тавриды лӱман улмаш?

5. Донбассысе областной центрын лӱмжӧ кузе?

6. Кушто Колхида?

(ИВАНОВ НИКОЛАЙ ден МОСКВИЧЕВ НИКОЛАЙ, Йошкар Ола гыч колтеныт).

Тыште мыняр треугольник?

Тиде звездаште 10 вияш линий-шамыч велэ улыт гынат, пеш шуко треугольникым шотлен луктдаш лиеш Я шотлен лукса: тыште мыняр треугольник уло?

ЯКОВ БИРЮКОВ колтен.
У-Тор'ял район,
Кузнеч НСШ.

Тушто-шутка

Пӱтынь тӱням чикта, а шкеже чара могырын коштеш.

МОСКВИЧЕВ КОЛЯ ден ИВАНОВ КОЛЯ колтеныт.
Йошкар-Ола,
Свобода урем.

Анаграмма

„К“ дене - пырчым тыгыдемда,
„П“ дене—колым кучела.

БУЛЫГИН КУЗЬМА колтен.
У-Тор'ял район,
Немда средний школа.

Метаграмма-шамыч

„П“ дене—луман марпеж,
„Т“ дене—шокшо ломыж.

ГУРЬЕВ КОЛЯ колтен.
Морко район,
Кумыж'ял НСШ.

* * *

„Б“ дене — корабльлаште ужат,
„П“ дене—вӱд серысе ола,
„С“ дене—качество шот.

КОРОТКОВ МАТВЕЙ колтен.

* * *

„Т“ дене—тӱрлым шупшыктат
„Ш“ дене—чиемым сӧрастарат.

ЯКИМОВ МИША колтен.
Параньга район,
Янгет-Сола школа.

Отв. редактор — И. М. МУЗУРОВ.

Уполн. Марглавлита № А-323

Йошкар-Ола, Маргосиздатын типографийже.